

Informacinės technologijos – virtualiai bibliotekai

Pirmąkart pažymint Pasaulinę informacinių technologijų dieną KTU Informacinių technologijų diegimo centre (ITDC) išsamiau kalbėta apie tris valstybinės svarbos projektus, kuriems skirtas ES struktūrinių fondų (ESSF) finansavimas. Tai Lietuvos akademinės e.leidybos sistemos plėtra, šalies virtualios bibliotekos bei visateksčių dokumentų duomenų bazės sukūrimas bei mokslo ir studijų e.dokumentų kaupimas ir pateikimas skaitytojams.

Prieš ketverius metus pradėta įgyvendinti respublikinė programa „Informacinės technologijos mokslui ir studijoms 2001–2006 (ITMiS)“. Programos mokslinis vadovas KTU Informatikos fakulteto dekanas Aleksandras Targamadzė aiškino, kad ją sudaro trys papogramės: Lietuvos nuotolinio mokymosi tinklo (LieDM), Lietuvos akademinio bibliotekų tinklo (LABT) bei Lietuvos mokslo ir studijų informacijos sistemos (LieMSIS) kūrimas. Buvo suburtos specialistų grupės, įgyvendinusios daug originalių sumanymų.

Tęsiant minėtoje programoje pradėtus darbus, KTU informatikai kuruoja septynis valstybinės svarbos projektus. LieDM tinklo plėtrai ir nuotolinio mokymosi sistemos veiklumo integraliniam ugdymui gauta 7,5 milijono litų ESSF lėšų. Tolimesnei LieMSIS plėtrai – minėtos sistemos akademinėi daliai sukurti ir bandomajam įdiegimui bei šalies mokslo ir studijų informacijos sistemos žmogiškiesiems ištekliams plėtoti numatyta 7,51 mln. Lt. Lietuvos akademinėi e-leidybos sistemai, virtualios bibliotekos bei visateksčių dokumentų duomenų bazės sukurti, Mokslo ir studijų e.dokumentų kaupimo ir pateikimo skaitytojams darbams bus sunaudota 10,29 mln. Lt. ESSF lėšų.

„Šalies akademinės institucijos sukuria daug naujos informacijos, kuri turi būti kuo greičiau prieinama visuomenei. Pasaulinė tendencija – tą informaciją kaupti ir saugoti specialiose duomenų bazėse, kad ja galėtų operatyviai pasinaudoti visi norintieji. Sieksime sukurti Lietuvos mokslo ir studijų e.leidybos sistemą, apimančią e. dokumentų rengimą, saugojimą, paiešką ir pateikimą vartotojams įvairiausiais būdais“, – pažymėjo prof. A.Targamadzė. Tai stambus darbų ciklas, apimantis visą technologinį procesą nuo autoriaus, elektroninės leidybos iki Lietuvos virtualios bibliotekos sukūrimo.

„ESSF projekto „Lietuvos virtuali biblioteka bei visateksčių dokumentų duomenų bazės sukūrimas“ tikslas – papildyti mokymosi visą gyvenimą procesą inovatyviomis mokymo priemonėmis ir metodais, sukurti virtualią biblioteką ir visateksčių dokumentų duomenų bazę“, – kalbėjo šio projekto vadovas KTU ITDC skyriaus vedėjas Vilius Kučiukas. Jis priminė, kad koordinuojant KTU, 76 šalies institucijose (16 universitetų, 20 kolegijų, LMA bibliotekoje ir 39 mokslinių tyrimų įstaigose) įdiegta kompiuterizuota bibliotekinė sistema ALEPH. Dabar arti 100 tūkstančių mokslininkų, dėstytojų, studentų ir kitų skaitytojų jau gali atlikti leidinio paiešką ir

užsakymą internetu. Tačiau dauguma knygų, žurnalų ir kt. leidinių materialia forma yra bibliotekoje. Interneto vartotojai priversti dirbti skirtingose aplinkose – nėra sąsajos tarp bibliografinės informacijos bibliotekų e.kataloguose ir šiai informacijai atitinkančių e.dokumentų (ir/arba paslaugų), esančių visateksčių dokumentų duomenų bazėse (VDDDB). Be to, e.informacijos šaltiniai yra „išmėtyti“ internete, skaitytojui sudėtinga ten rasti jį dominančią informaciją (dar nėra Lietuvos akademinės VDDDB). Per trejetą metų šio ESSF projekto dalyviai stengsis Lietuvos virtualioje bibliotekoje skaitytojams sukurti unifikuotą aplinką, kuri užtikrintų prieigą prie Lietuvos ir užsienio VDDDB ir jų teikiamų paslaugų bei kitų e.išteklių. Atsiradus Lietuvos akademinėi e.leidybos sistemai, siekiama sukurti šalies akademinės VDDDB ir apmokyti bibliotekininkus, leidėjus bei kitus akademinės e.leidybos procesų dalyvius. Šis plataus masto darbas padalintas į dvi stambias dalis. V. Kučiukas vadovauja Lietuvos virtualios bibliotekos techninės ir programinės įrangos bei aplinkos VDDDB priemonių e.dokumentams rengti, kaupti ir pateikti skaitytojams kūrimui. Kito ESSF projekto vadovui, KTU ITDC skyriaus vedėjo pavaduotojui Antanui Štreimikiui, pavesta rūpintis šalies mokslo ir studijų e.dokumentų kaupimu ir pateikimu skaitytojams, t. y. technologiniais sprendimais mokymuisi, dokumentų kaupimu ir pateikimu vartotojams.

Pasak V. Kučiuko, „esame numatę parengti mūsų sistemą taip, kad joje galėtų surasti informaciją labiausiai žinomos pasaulyje paieškos sistemos (pavyzdžiui, Google, Lycos, Yahoo ir kt.), t. y. daugiau atverti Lietuvą Vakarams“. Projekto vadovas įsitikinęs, kad darbas, kurio vertė 3,65 mln. Lt, iki 2008 m. vasario mėnesio bus sėkmingai įgyvendintas.

ESSF projekto „Lietuvos mokslo ir studijų e.dokumentų kaupimas ir pateikimas skaitytojams“ (jo vertė 3,267 mln. Lt, trukmė 3 metai) vadovas A. Štreimikis sakė, kad pradedami apmokyti specialistai e.leidybos procesui. „Pirmiausia parengsime dėstytojus vadybininkus, kurie pajėgs organizuoti visą procesą, o po to specialistus, mokėsičius naudoti sudėtingą e.leidybos įrangą. Trečiais metais tikimės dar aukštesnio lygio – parengti 40 e.leidybos ekspertų, kad Lietuvoje toliau plistų e.leidybos idėjos“, – pažymėjo projekto vadovas.

Šįmet VDDDB numatoma pradėti užpildyti e.dokumentais. Tai, pirmiausia, gera metodinė literatūra universitetams ir kolegijoms. A. Štreimikis pažymėjo: „Sukauptais e.leidiniais naudosis ne mažiau kaip 10 000 skaitytojų (studentų ir dėstytojų), 63 mokslo ir studijų institucijose bus sukurti e.leidybos padaliniai arba jau egzistuojantiems padaliniams priskiriamos e.leidybos funkcijos. Per metus bus sukaupiama ne mažiau kaip 500 e.dokumentų“.

Dr. Vilius Misevičius